

Indvandring til Danmark, efter 1945

Danmark var indtil 1960'erne et nogenlunde homogent samfund uden store etniske skel. Men industriens behov for arbejdskraft i 1960'erne og flygtningestrømme i de følgende årtier ændrede landet til et mere multietnisk samfund.

I dette tema er samlet et udvalg af materiale fra danmarkshistorien.dk i form af artikler og kilder, som på forskellig vis omhandler indvandringen til Danmark efter 2. verdenskrig.

Tyskere og ungarene til Danmark i årene efter 2. verdenskrig

10 millioner tyskere havnede i andre lande efter nazisternes nederlag i 2. verdenskrig. Men allerede inden krigens afslutning var ca. 238.000 civile tyskere kommet til Danmark. De var på flugt fra russiske tropper, der rykkede fremad mod vest, efter at Tyskland havde lidt nederlag ved fronten.

Det blev nu Danmarks opgave at forsørge flygtningene, dvs. mennesker, hvis land havde besat Danmark. I alt udgjorde flygtningene 7-8 % af den danske befolkning, og det var et kæmpe arbejde at placere dem i lejre - i kaserner i Jylland og på skoler over hele landet. Lige efter krigens afslutning pressede de danske politikere på for at få sendt de tyske flygtninge hjem, men pga. Tysklands deling mellem stormagterne og de store områder af Tyskland, der blev givet til Polen, var hjemsendelsen en meget vanskelig sag. Først i 1949 rejste de sidste tyske flygtninge ud af Danmark.

En noget mindre strøm af flygtninge kom til Danmark i midten af 1950'erne. Da det i 1956 kom til åbent oprør mod det kommunistiske styre i Ungarn, rykkede Sovjetunionen ind i Ungarn og slog oprøret ned. 200.000 ungarene flygtede derfor ud af landet. Danmark aftog ca. 1.000 ungarske flygtninge, der med familiemedlemmers ankomst med tiden blev til ca. 1.400.

Arbejdskraft og flygtninge

Ved indgangen til 1960'erne var Danmark stadig et meget homogent samfund. Det skulle behovet for arbejdskraft imidlertid snart lave om på. Det industrialiserede Vesteuropa havde manglet arbejdskraft siden midten af 1950'erne. Danmark løste i første omgang problemet ved at inddrage den overskydende arbejdskraft fra landbruget, der var blevet mere og mere mekaniseret. Senere kom kvinder i vidt omfang på arbejdsmarkedet. Men der var stadig brug for arbejdskraft. I 1967 ankom de første fremmedarbejdere - eller gæstearbejdere, som de blev kaldt - derfor fra lande som Tyrkiet, Pakistan og Jugoslavien efter invitation fra danske arbejdsgivere.

Samtidig kom der i de første år af 1970'erne flygtninge fra diktaturer som Spanien, Portugal og Grækenland samt fra lande i Latinamerika og Afrika. Indvanderne og flygtningene blev diskuteret i medier og på arbejdspladser. Ikke mindst da arbejdsløsheden begyndte at stige i 1970'erne. I november 1973 blev arbejdsmarkedets parter og regeringen med Socialdemokratiet i spidsen enige om et øjeblikkeligt stop for indvandring af gæstearbejdere.

Flygtninge fra den anden side af kloden kom dog stadig til Danmark – fra eksempelvis Chile og Vietnam, hvor hhv. diktatur og krig fik folk til at flygte.

Udlændingeloven

I 1977 nedsatte Folketinget et Udlændingelovudvalg (Fremmedudvalget i daglig tale), hvis arbejde resulterede i en ny udlændingelov i 1983. Kun Fremskridtspartiet stemte imod. Loven har siden undergået en lang række stramninger.

Udlændingeloven af 1983 blev af nogle betegnet som verdens mest liberale udlændingelov: Tilhængerne fremhævede, at Danmark med loven fik verdens mest humanitære asylpolitik, mens kritikere pegede på, at det var for let at komme ind i landet. Det mest markante ved loven var en forbedret retsstilling for asylansøgere. Loven indeholdt således også et retskrav på familiesammenføringer for udlændinge, hvilket blev diskuteret meget i årene efter. Siden blev der strammet op på området, første gang i 1992 og siden i 2002, hvor VK-regeringen sammen med Dansk Folkeparti strammede reglerne om familiesammenføring.

Tamilsagen

Den liberale udlændingelov resulterede i ophedede diskussioner om indvandringen, og tamilske flygtninge fra Sri Lanka, der især kom til landet i perioden 1985-89, blev et af flere diskussionspunkter. Tamilsagen er den populære betegnelse for den konservative justitsminister Erik Ninn-Hansen og hans ministeriums håndtering af tamilske flygtninge i årene 1987-88. Her satte Ninn-Hansen og ministeriet sig ud over lovgivningen og Folketingets flertal og beordrede et stop for familiesammenføringer for tamiler. Fortsat politisk pres og mediemæssigt fokus førte til flere afsløringer, og det blev besluttet, at Højesteret skulle indlede en undersøgelse. Undersøgelsesrettens rapport pegede i januar 1993 bl.a. på, at Folketinget var blevet vildledt, og at statsminister Schlüter kendte til stoppet for behandling af tamilske familiesammenføringer. Tamilsagen endte derfor med, at den konservativt ledede regering måtte gå af i januar 1993.

1980'erne og 1990'erne

Danmarks ratificering af forskellige internationale konventioner banede vejen for, at flygtninge i stigende omfang kom til landet. Med 1983-loven i hånden kunne flygtningene søge asyl. Der ankom især flygtninge fra Mellemøsten på grund af Iran-Irak-krigen (1980-88) og konflikten mellem Israel og Palæstina. En særlig udløber af denne konflikt var, at 70 udvisningstruede, statsløse palæstinensere i 1991 rykkede ind i Blågårds Kirke i København, hvor de blev i 154 dage. Det gav masser af diskussioner og førte til, at Folketinget i 1992 vedtog en særlov, der gav palæstinenserne asyl.

I 1988 startede en borgerkrig i Somalia, og over en million flygtede fra landet. Nogle havnede i Danmark, og siden kom mange flere hertil med baggrund i familiesammenføringsreglerne. I dag bor der ca. 16.700 somaliere i Danmark, og de udgør den største flygtningegruppe fra Afrika.

Ud over kurdere fra Irak efter krigen i 1990-91 kom den største flygtningestrøm i 1990'erne til Vesteuropa fra det tidligere Jugoslavien. Ca. 750.000 flygtninge havnede i vesteuropæiske lande, mens der var tale om tre millioner internt fordrevne. Langt de fleste vesteuropæiske lande gav flygtningene fra Eks-Jugoslavien midlertidigt asyl. Således også Danmark, hvor Folketinget i 1992 vedtog den såkaldte jugoslaverlov, der sikrede, at eks-jugoslaver kunne bo i landet minimum seks måneder med mulighed for forlængelse. Loven blev i 1995 fulgt af en ny særlov, den såkaldte bosnierlov, hvorved eks-jugoslaver kunne få opholdstilladelse i Danmark.

Stigende kritik og stramninger i 1990'erne og efter 2001

Samtidig med 1990'ernes flygtningestrøm til Danmark foregik der en livlig diskussion. Kommuner som Hvidovre afviste at tage flere flygtninge, og dannelsen af ghettos – Ishøj, Gellerup, Vollsmose og Nørrebro – var genstand for kritik. For at dæmme op for den tiltagende kritik vedtog SR-regeringen derfor i 1998 en integrationslov med blandt andet en introduktionsydelse, hvorved flygtninge og indvandrere fik lavere sociale ydelser end danskere. Det affødte kritik fra humanitære organisationer, og i år 2000 blev de sociale ydelser igen ligestillet. Stramningerne fortsatte imidlertid under VK-regeringen, der kom til magten i 2001. Med støtte fra Dansk Folkeparti blev der

gennemført en række stramninger på flygtninge- og indvandererområdet. Første gang i 2002, hvor der blandt andet blev strammet op med hensyn til familiesammenføringer, heriblandt indførelsen af den såkaldte 24-årsregel. Tendensen med stramninger fortsatte årtiet ud.

DEL PÅ FACEBOOK

DEL PÅ TWITTER

SEND TIL EN VEN

UDSKRIV

Relateret indhold

A Artikler

- › Udlændingelove 1983-2002
- › Indfødsretsprøven, 2005-
- › Danmarks første integrationslov 1998
- › Tamilsagen 1986-1995
- › Flygtningelejren i Oksbøl, 1945-49

K Kilder

- › Interview med Ishøjs borgmester, Per Madsen (S), i Ekstra Bladet 1987
- › Aandelig forsorg for tyske flygtninge, 16. juni 1945
- › Hanne Reintoft (DKP) om indvandrere som løntrykkere, 16. december 1970
- › Velkommen Mustafa - kronik af direktør Jens Fisker, Dansk Arbejdsgiverforening, 1970
- › Ishøjs borgmester, Per Madsen (S), om indvandring i Berlingske Tidende 1976
- › Indenrigsminister Henning Rasmussens (S) redegørelse om regeringens indvandringspolitik 1980
- › Udlændingeloven af 8. juni 1983
- › Karl Kristian Steincke: "Emigrantproblemet igen", 1938
- › Morten Uhrskov Jensen: uddrag fra debatbog om udlændingepolitikken: "Et delt folk", 2008
- › Karl Kristian Steincke: "Emigrantspørgsmaalet i Danmark", 1937
- › Det jødiske frihedsbrev, 29. marts 1814
- › Mattias Tesfaye: uddrag fra debatbog om udlændingepolitikken "Velkommen Mustafa", 2017
- › Integrationsloven, 1. juli 1998
- › Arne Hardis: uddrag fra debatbog om udlændingepolitik, "Det skjulte udlændingevalg i 1987", 2013

F Film

- › Indvandring i velfærdsstaten efter 1965

Relaterede perioder

- › Rigsfællesskabet og befolkningen efter 1945

Emneord

2. verdenskrig arbejdsmarkedsforhold byer EF/EU flygtninge og indvandrere Kernestof industrialisering Kernestof nye grænser og konflikter Peter Bejder udlændinge velfærdsstaten

Om temaet

Forfatter(e)

Peter Bejder

Tidsafgrænsning

1945 -

Medietype

Tekst

Sidst redigeret

18. januar 2016

Sprog

Dansk

Udgiver

danmarkshistorien.dk

Eksterne links

› Rigsarkivets tidslinje ”Flygtninge, indvandrere og udvandrere 1700-2015”